

IBDIS

We know

books

Acest volum a fost publicat cu ajutorul unei burse de traducere acordate de Passa Porta și finanțate de Serviciul General pentru Literatură și Carte al Federației Wallonie-Bruxelles.

Cet ouvrage a été traduit avec le soutien d'une bourse de traduction octroyée par Passa Porta et financée par le Service général des Lettres et du Livre de la Fédération Wallonie-Bruxelles.

Geneviève Damas

FERICIRE...

Traducere din limba franceză și note de Alina Pelea

Casa Cărții de Știință

Cluj-Napoca, 2022

întoarsă ca să merg în camera mea fără culoare, m-am gândit sau mi-am amintit de o frază pe care trebuie s-o fi spus cineva de față cu mine, dar cine? Un vers de cântec, poate, nu știu, uit așa de multe lucruri acum, deci în timp ce călcam precaut pe holul acesta alb unde de săptămâni nu mai calc decât în papuci de casă, m-am gândit, bineînțeles, o nenorocire nu vine niciodată singură, dar fericirea?

Cuprins

Anita.....	9
Noureddine.....	53
Nathalie.....	89
Simon.....	129
Anita.....	171

Mulțumirile mele se îndreaptă către Jean-Philippe Collard-Neven, Nathalie Skowronek, Anne-Marie Pirard, Michel Lambert, Pierre Mertens, Alain Berenboom, Jean-Michel Guérit, Luce Wilquin și André Delcourt, Jean-Luc Outers, François Emmanuel, Catherine Guillebaud, Anne Bourguignon și toți membrii echipei de la editura Arléa, care m-au susținut și mi-au dat sfaturi neprețuite.

Pentru scrierea acestui roman, autoarea a beneficiat de sprijinul Federației Wallonie-Bruxelles.

ANITA

Când am întrebat „ar trebui să-mi pun pălărie?”, n-am făcut-o din cochetărie, cum par să insinueze unii, nici ca să atrag atenția asupra mea, cum spune deseori Géraldine când are câte-o criză de nervi. Nu, îmi plăcea mult de Babette, chiar dacă-mi era soacră. Am întrebat „ar trebui să-mi pun pălărie?” pentru că, în unele familii, așa se face la astfel de ocazii. În unele familii, evident, nu în toate. Dar, de atâția ani, cum n-a mai fost niciun deces în familia asta de douăzeci și cinci de ani – de la moartea lui Antoine, soțul lui Babette – de atâția ani, de când m-am căsătorit cu André, n-am reușit să-mi dau seama dacă, în asemenea împrejurări, se poartă pălărie. În familia mea, evident, purtăm pălărie, asta e, nu se discută. „Familia ta, insistă mereu Géraldine, e o familie de nebuni.” „E și familia ta, sunt mama ta”, nu scap niciodată ocazia să-i repet. Familia mea e din Paris, nu din provincie, de aceea am întrebat „ar trebui să-mi pun pălărie?”. N-am aflat cum se face în provincie, n-ai cum să știi tot. În familiile

regale, își pun mantilă, am văzut la funeraliile regelui Belgiei, chiar dacă prințesa nu purta. Regina avea. Prințesa a făcut o greșeală de gust. Poate de durere sau din cauza mezalianței. Oamenii ar trebui să se căsătorească în cercul lor. Dar nu am mantilă și oricum mă tem mereu în familia asta că o să creadă că vreau să le arăt că ei sunt din provincie, iar eu m-am născut în capitală. Sunt atât de suspicioși cei din familia Beauthier, atât de groaznic de lipsiți de simț estetic, înfiorător. De asta am întrebat „ar trebui să-mi pun pălărie?”.

Am mare noroc. Toată viața am avut mare noroc. Și să nu creadă cineva că e doar un mod de a atrage atenția asupra mea. Mi se pare că poți vorbi despre tine, poți spune lucruri despre tine fără ca asta să însemne că-i ții captivi pe cei din jur. Mă tot chinui să-i repet lui Géraldine. „Dacă nu mai pot vorbi despre mine, despre ce pot să vorbesc?” Nu am nevoie de reflectoare. Eu exist în fiecare lucru, cât de mic, pe care-l fac și prin ființele pe care le iubesc, soțul meu, copiii mei și Wouki.

Poate părea paradoxal că spun „am mare noroc” chiar în ziua morții soacrei mele – dar Babette și-a trăit viața și nu-i poți dori unei persoane de optzeci și patru de ani să trăiască ani întregi

ca o legumă după două tromboze. Dacă privesc realitatea în față, nu pot decât să constat că, de fapt, am noroc.

Soțul meu lucrează la o bancă. Are o meserie interesantă, care îl pune în valoare, e director de agenție. Cei doi copii ai mei, Géraldine și Hervé, sunt bine, sănătoși. Locuiesc într-o casă mare înconjurată de o grădină presărată cu flori. Îmi plac mult florile. Mă consider privilegiată că nu trebuie să lucrez. E ceva și știu ce noroc am. De trei ori pe săptămână, vine o femeie pentru curățenie în casă, grădinarul, de patru ori pe an. Așa că nu sunt epuizată de treburile casnice, ca atâtea alte femei pe lumea asta. Am mâini foarte frumoase.

Copiii mei sunt mari, autonomi, chiar dacă Géraldine pare că nu și-a găsit deocamdată adevărata cale. Fratele ei, în schimb, a știut dintotdeauna să aleagă din prima ce e mai bine. E funcționar comercial superior la France Télécom. O slujbă stabilă care-i va permite să avanseze cu ușurință.

Am un Ford Smart negru, mic, rapid și dinamic, pentru care prietenii mă invidiază, și un yorkshire după care mă topesc, Wouki. Fac parte dintr-un club de lectură cu câteva prietene din regiune. O să fiu și voluntară la o asociație din centrul Lyonului care ajută copiii la teme ca s-o înlocuiesc pe o prietenă care a căzut

cu bicicleta — e ceva cu totul nou. Am mai mult timp acum, amândoi copiii au părăsit cuibul, iar André, soțul meu, trebuie să se implice foarte mult la bancă. Se spune că, de când cu criza financiară, nu mai este de lucru în sectorul bancar, dar nu e cazul pentru toată lumea. André al meu stă și noaptea la serviciu. Fără să se plângă.

Ce-aș putea cere mai mult? Fără îndoială, am mare noroc.

Ieri, beam un ceai de iasomie în bucătărie în timp ce Fatima, menajera noastră, se ocupa de treburile casei și m-am gândit că sunt fericită, cu adevărat. Fericită că sunt unde sunt. Fericită că mă simt în sfârșit liberă. Fericită că am renunțat dintr-o dată, acum câteva săptămâni, să mai iau medicamentele acelea, litiul și toate pastilele pe care doctorul Vaudois se străduiește să mă convingă să le înghit de atâția ani, „pentru binele dumneavoastră, doamnă Beauthier, pentru binele dumneavoastră.” Ce știe el despre binele meu, el, care stă toată ziua înconjurat de bolnavi, n-o fi bolnav chiar el din cauza asta? Oare nu știu eu mai bine să mă ocup de soarta mea, nu simt eu mai bine ce-mi trebuie, fără cârjele astea chimice, fără să mă ascund în spatele flamurilor

medicale? Mi se pare că, de când nu mai iau medicamente, sunt din nou eu însămi, pot vedea limpede lucrurile, înțelege sensul adevărat a ceea ce ni se întâmplă, lucru care, mă tem, scapă majorității oamenilor. De aceea, ieri, pe când îmi beam ceaiul de iasomie, m-am gândit: „Aș putea scrie o carte despre fericire, despre capacitatea mea de a fi fericită”. Pe rafturile librăriilor, se înghesuie atâtea povești triste, atâtea relatări sordide care nu ne fac deloc bine. De exemplu, dacă stăm să ne gândim, *Notre-Dame de Paris* de Victor Hugo e o carte extrem de deprimantă. Nu doar că romanul ăsta e lung, împănăt cu descrieri, dar, în plus, e și înfiorător de sinistru. Cei buni mor în chinuri atroce și faptul că, în epilog, cadavrul lui Quasimodo e descoperit îmbrățișându-l pe al Esmeraldei nu schimbă nimic. Romanul *Cărarea pierdută* al lui Alain Fournier, deși infinit mai scurt — ceea ce e un avantaj —, se termină și el cu o mare dezamăgire. După niște pagini atât de frumoase cu descrierea balului de la castelul Galais, povestea se încheie cu imaginea sumbră a morții Yvonnei și a privirii înnebunite a naratorului. Sau, acum cincisprezece zile, eram la cină cu André la niște prieteni. Conversația a ajuns la literatura „de azi” și Hélène, soția lui Jean-Claude — un excelent ginecolog —, mi-a vorbit despre un autor în vogă, Alain Spiess, care trebuie neapărat

descoperit. „Marmură, spunea, marmură.” Îmi place mult marmura. Am făcut cu André, la cea de-a doua aniversare a căsătoriei, o călătorie foarte frumoasă la Carrara. Am niște amintiri minunate de acolo. Am insistat, de altfel, ca în bucătăria noastră nouă dotată cu de toate blatul să fie de marmură care bate în roz, plăcută ochiului, perfect asortată cu zugrăveala gri perlă. Mi s-a părut deci că opera acestui Spiess se prezintă sub cele mai bune auspicii. Dar am revenit repede cu picioarele pe pământ. Se numește *Ruină*¹ și asta și e: prăbușirea unui om pe fondul războiului din Algeria². De ce să scrii *Ruină*? De ce nu scrie nimeni romanul *Construcție*, ar fi mult mai util, sau *Ascensiune* sau chiar *Înălțare*? De aceea, în ziua de azi trebuie să spui nu, să lupti împotriva mohorelii înconjurătoare, împotriva cenușii care se infiltrează peste tot pe lângă noi – numai la mine în bucătărie, nu; aici, griul e fermecător. Da, e posibil să trăiești fericită, mulțumită și împlinită și s-o spui. Da, e esențial să rămâi pozitiv și să te simți legat de frumusețea ce ne înconjoară ca niște bule de fericire. Dacă ar

¹ Titlul original este *Ruine*, iar romanul a apărut la editura Gallimard, în colecția „L'Arpenteur”, în 2004.

² Aluzie la războiul din Algeria (1954-1962), în urma căruia această fostă colonie franceză și-a câștigat independența.

fi să scriu, să-i fac pe alții să profite de experiența mea de viață – și poate că va fi cazul într-o zi, cine știe? – aș vrea ca titlul cărții mele să fie *Seninătăți* – îmi place mult pluralul. Mă gândesc însă și la *Fericire*..., dar mi se pare mai delicat, mai susceptibil să stârnească invidia, căci fericirea celuilalt poate ajunge să catalizeze ura și ranchiuna, mă gândesc mai ales la Géraldine, a cărei viață pare să se îndepărteze tot mai mult, cu fiecare an care trece, de ceva ce s-ar putea numi împăcare.

Înmormântarea lui Babette a fost magnifică. O adevărată reușită. În primul rând, în ciuda oricăror așteptări, a fost lume. N-aș fi băgat mâna în foc. Cu o zi înainte, îi șoptisem lui André: „Dar cine-o să vină oare? Cine?” Țasta-i riscul când alegi să te-ngropi într-o văgăună, iar Babette trăia într-o văgăună.

Fiecare din vizitele mele la Trivier-Saint-Cristophe devenea o adevărată expediție. Pentru că nu este nici brutărie, nici farmacie la mai puțin de șase kilometri în jur. Și doar sunt atâtea centre de îngrijire pentru seniori la Lyon care nu sunt toate anticamere ale morții! Unele dintre cele pe care m-am dus să le vizitez prevăzând declinul lui Babette – „Să conduci înseamnă să

prevezi”, cum spunea tatăl meu, care era colonel și care a văzut multe la viața lui, mai ales în Algeria – erau vesele: mușcate la ferestre, perdele în carouri, tot soiul de activități. Dar Babette nici să n-audă. „Mai bine mor decât să merg acolo”, spunea ea. Nici nu știa câtă dreptate avea: într-o bună dimineață, a alunecat pe covorul din baie, și-a rupt colul femural și, după două tromboze, gata. În fine, să nu ne întoarcem la trecut. Doar viitorul contează în prezent.

Biserica din Trivier-Saint-Cristophe era plină. E important. Puțină lume la înmormântare nu dă bine. Dar de data asta n-a fost nici pe departe cazul. M-am bucurat să văd că de la Lyon au venit mai multe persoane din bancă: Jean-Pierre Dufort, Marc Ogiel, Samantha Delassus. M-am bucurat pentru André. Asta arată că echipa se simte sensibilă la încercările prin care trece directorul.

Biserica era decorată exact așa cum se cuvine: nici prea-prea, nici foarte-foarte; rafinat și simplu totodată. Bucățile muzicale alese – de Hervé – au fost foarte nimerite: mi se pare că muzica clasică e cea mai potrivită să însoțească ultimul omagiu

adus unei persoane dragi. Îmi place nespuse de mult Mozart și, în biserica aceea veche, notele maestrului răsunau foarte percutant. M-au emoționat. Preotul a oficiat foarte bine. E proaspăt hirononisit și, sincer, nu prea știi niciodată la ce să te aștepti de la preoții tineri. Uneori, se vor așa de progresiști că se agită, ne impun un șir de gesturi fără noimă care de care mai caraghioase, propun o muzică distorsionată – îmi amintesc de o cununie recentă la care preotul se bățâia în fața altarului pe muzică pop – încât totul devine obsositor, asta dacă nu cumva sunt în blugi rupți, cu corpul acoperit de *piercing*-uri și de tatuaje. De când cu recenta căsătorie de la curtea belgiană, unde un preot cu părul unuros și haină de piele a făcut furori, nu mai știu ce să născocesc. Dar preotul acesta tânăr ne-a depășit așteptările și, sincer, l-aș recomanda. Așa cum îl rugasem, nu și-a concentrat toată predica pe dispariția lui Babette, ci a vorbit și despre tristețea unei familii, a unei familii care, cu discreție, a dat întotdeauna ce a avut mai bun celorlalți și s-a implicat curajos și din convingere în viața societății. Insistasem mai ales pe exemplul lui André și, bineînțeles, al lui Hervé.